

ועדת המשמעת מזהירה!
נבחן המעביר חומר עזר לרעהו
או רמז מילולי ייענש בחומרה

משפט וחברה
ד"ר אביטל מרגלית
99-109-01, 99-109-02
מועד א', 30 ביוני 2013

הנחיות כלליות:
משך הבחינה – שעתיים.
יש לכתוב - בעט- על צד אחד בלבד של כל דף.
ניתן להשתמש בכל חומר עזר.

אורך התשובה- לא יעלה על 2 עמ'

בחוקקו את חוק התובענות הייצוגיות משנת 2006 קבע המחוקק את מטרותיו כדלקמן:

- "מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, לשם שיפור ההגנה על זכויות, ובכך לקדם בפרט את אלה:
- (1) מימוש זכות הגישה לבית המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסיה המתקשים לפנות לבית המשפט כיחידים;
 - (2) אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו;
 - (3) מתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין;
 - (4) ניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות."

תובענה ייצוגית הינה תובענה המנוהלת בשם קבוצת בני אדם, שלא ייפו את כוחו של התובע המייצג לכך, ואשר מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה. בטרם תתברר התביעה לגופה, על בית המשפט לאשר הגשת התביעה כתובענה ייצוגית.

מלשון חוק התובענות הייצוגיות עולה כי מטרת התובענה הייצוגית הינה גם לשמש ככלי לשינוי חברתי והגנה על זכויות אדם וזכויות חברתיות. בין היתר, מאפשר החוק הגשת תביעות ייצוגיות בסוגיית השוויון לאנשים עם מוגבלות, איסור הפליה במתן שירותים ואספקת מוצרים, איסור הפליה בעבודה, מפגעים סביבתיים, כמו גם סוגיות הנוגעות לניירות ערך והגבלים עסקיים.

במחקר שנערך ע"י עו"ד פינק המתמחה בתחום התובענות הייצוגיות עולה כי בשלוש וחצי השנים האחרונות (כמחצית התקופה מאז חקיקתו של החוק) הוגשו 2,440 בקשות לאישור תובענה כייצוגית, אך רק כ- 138 מהן (פחות מ- 6%) עסקו בנושאים חברתיים, ניירות ערך והגבלים עסקיים.

החוק קובע כי רשות ציבורית הפועלת לקידום מטרות ציבוריות בתחום מסוים רשאית להגיש תובענה ייצוגית בנושא שבתחום טיפולה. התוספת לחוק מציינת שלוש רשויות ציבוריות שקיבלו היתר שכזה: נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, הרשות לשמירת הטבע

והגנים הלאומיים ונציבות שוויון הזדמנויות בעבודה. מיום חקיקת החוק לא הוגשה כל תובענה ע"י רשויות אלו.

רשויות ציבוריות אחרות ביקשו במפורש במהלך הליך החקיקה שלא להיכלל בחוק בטענה שאינן רוצות להעמיס על עצמן עוד תחום עבודה.

גם ארגונים חברתיים קיבלו היתר להגיש תובענות בתחום פעילותם ובלבד שבית המשפט שוכנע כי אכן קיים קושי בנסיבות העניין להגיש בקשה לאישור תובענה כייצוגית ע"י אדם פרטי. עד היום הוגשו שבע בקשות לאישור תובענה כייצוגית ע"י ארגונים חברתיים.

בראיון בעיתון אמר עו"ד פינק, עורך המחקר, את הדברים הבאים: "גם כאשר מוגשות ייצוגיות בתחומים החברתיים לעיתים יש פשרות לא ראויות, ולכן יש צורך בארגונים שיתייצבו עם אורך רוח לנהל את התיק."

עו"ד יקיר מהתנועה לזכויות האזרח הסביר כי הגם שהחוק מעניק כלי משפטי חשוב, הרי שהחוק חוסם את האפשרות להגיש תובענה ייצוגית כנגד המדינה ורשויות ציבוריות אחרות בנושאים חברתיים חשובים. לדוגמא- לא ניתן להגיש תובענה בשל פגיעות המוניות בזכויות אדם או מעצר לא חוקי של עשרות מפגינים. החוק גם חוסם תביעות שיכולות היו להיות אפקטיביות בעידן הפרטה שכן החוק לא מאפשר לתבוע את המדינה במקרה בו המדינה לא מפעילה את סמכויות הרגולציה והפיקוח על גוף שזכה שמכרז בו הופרטו שירותים שניתנו קודם לכן על ידי המדינה.

לאור לימודכם בקורס משפט וחברה הסבירו את הדברים שנכתבו לעיל, ואת ההשלכות החברתיות- משפטיות העולות מהאמור.

בהצלחה